СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ РАУФА АБЛЯЗОВА

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ І РИНКУ»

1 Загальні відомості про навчальну дисципліну і викладача:

Спеціальність	Економіка
Освітньо-наукова програма	Економіка
Освітній ступінь	Доктор філософії з економіки
Статус навчальної дисципліни	обов'язкова
Шифр навчальної дисципліни (за ОНП)	ОК8
Рік, семестр вивчення	1 рік, 2 семестр
Кількість кредитів ЄКТС	3
Розподіл за видами занять та годинами навчання	Лекції - 14 год.
	Практичні / семінарські – 22 год.
	Самостійна робота - 54 год.
Вид індивідуального завдання	реферат
Форма підсумкового контролю	екзамен
Кафедра (назва, № кабінету, корпоративна e-mail)	Кафедра готельно-ресторанної справи та туризму kaf-gotur@suem.edu.ua
Дні занять	Відповідно до розкладу
Консультації	Відповідно до графіку консультацій
Викладач (ПІП, науковий ступінь, вчене звання):	Гуцалюк Олексій Миколайович, д.е.н, професор
Профіль викладача: Google Scholar: ORCID:	Профіль у Google Scholar: https://scholar.google.com.ua/citations?user=yjEMtjsAAAAJ&hl=ru ORCID: http://orcid.org/ 0000-0002-6541-4912 Scopus Author ID: 57215935877
Контактні дані (телефон, e-mail)	hutsaliuk@suem.edu.ua

2 Опис навчальної дисципліни:

Анотація:	Дисципліна спрямована на розуміння тенденцій розвитку та сучасних модифікацій моделей державного регулювання економіки; формування вмінь та навичок аналізу основних напрямів та інструментів економічної політики держави в ринкових умовах господарювання; детальне опрацювання сутності, методів та механізмів державного регулювання економіки України в контексті системної економічної трансформації та глобалізації. Особлива увага приділяється порівняльному аналізу національних моделей, оцінюванню ефективності державного регулювання та адаптації регулювання в Україні до вимог європейської інтеграції.
Мета та завдання:	***Мета***: обґрунтування завдань державного регулювання економіки і ринку; формування стратегії соціально-економічної політики держави та ринкових інститутів; обґрунтування методів впливу держави на соціально-економічні процеси; проведення соціально-економічного прогнозування та програмування економічного і соціального розвитку. ***Завдання***: розуміти сутність, формування та реалізацію соціально-економічної політики держави; механізми впливу держави на соціально-економічні процеси для забезпечення конкурентоспроможності національної економіки та створення ринкових інститутів; розуміти особливості державного регулювання різних сфер господарської та соціальної діяльності з позиції світового досвіду державного управління і регулювання економіки.
Мета орієнтована на формування у здобувачів таких компетентностей:	ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК03. Здатність працювати в міжнародному контексті. СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в економіці та дотичних до неї міждисциплінарних напрямах і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з економіки та суміжних галузей. СК05. Здатність виявляти, поглиблено аналізувати та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері економіки з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень, у тому числі з питань європейської та євроатлантичної інтеграції. СК06. Здатність обґрунтовувати та готувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей розвитку соціально-економічних систем і процесів із застосуванням математичних методів та моделей.

Результати навчання (відповідно до освітньо-наукової програми):	РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з економіки, управління соціально-економічними системами і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напряму. РН02. Глибоко розуміти базові (фундаментальні) принципи та методи економічних наук, а також методологію наукових досліджень, створювати нові знання у сфері економіки з метою досягнення економічного та соціального розвитку в умовах глобалізації. РН05. Пропонувати нові рішення, розробляти наукові проєкти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі і фундаментальні та прикладні проблеми економічної науки з врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів; забезпечувати комерціалізацію результатів наукових досліджень та дотримання прав інтелектуальної власності. РН08. Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження у сфері економіки та з дотичних міждисциплінарних напрямів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.
Очікувані результати навчання:	Вивчивши курс аспірант повинен ***знати***: - сутність, цілі, функції, форми й моделі державного регулювання економіки та ринку; - теоретичні підходи до ролі держави, причини провалів ринку й держави; - механізми стратегічного планування, програмування й прогнозування економічного розвитку; - інструменти фіскальної, монетарної, структурної, інвестиційної, регіональної, конкурентної, науково-технічної, зовнішньоекономічної та соціальної політики держави; - національні моделі державного регулювання (США, ЄС, Німеччина, Швеція, Японія, Китай, нові індустріальні країни). Вивчивши курс аспірант повинен ***вміти***: - аналізувати закономірності та сучасні тенденції державного регулювання економіки; - порівнювати національні моделі й обґрунтовувати можливість використання зарубіжного досвіду в Україні; - аналізувати стратегічні документи й програми економічного розвитку; - оцінювати ефективність державного регулювання та окремих інструментів економічної політики; - обґрунтовувати рекомендації щодо вдосконалення економічної політики з урахуванням ризиків і соціально-економічних наслідків; враховувати вимоги європейської інтеграції під час аналізу регуляторних рішень.

3 Перелік тем:

Змістовий модуль 1. Державне регулювання економіки як функція держави

Тема 1. Теоретичні основи та моделі державного регулювання економіки

Сутність, мета, функції та форми державного регулювання. Теоретичні підходи до ролі держави, провали ринку й держави. Органи державної влади в системі регулювання, вертикаль і горизонталь. Національні моделі державного регулювання (США, ЄС, Німеччина, Швеція, Японія, Китай, нові індустріальні країни). Критерії та показники ефективності державного регулювання.

Тема 2. Стратегія, планування та програмування економічного розвитку

Стратегії соціально-економічного розвитку. Індикативне планування, макроекономічні й цільові програми. Прогнозування як інструмент політики. Оцінювання результативності державних програм, аналіз регуляторного впливу.

Тема 3. Фінансово-податковий механізм і соціальна політика держави

Фінансова політика, державний бюджет, державні доходи й витрати. Податкове регулювання. Моделі соціальної політики, державні гарантії, регулювання оплати праці та доходів населення.

Тема 4. Кредитно-грошовий і валютний механізм регулювання

Монетарна політика, інструменти регулювання грошового ринку. Інфляційне таргетування. Валютне регулювання, режими обмінного курсу.

Змістовий модуль 2. Державне регулювання сфер, секторів і процесів

Тема 5. Структурна, інвестиційна та регіональна політика

Структура економіки як об'єкт регулювання. Механізм регулювання структурних зрушень та інвестиційних процесів, державно-приватне партнерство. Регіональна політика, децентралізація, програми регіонального розвитку.

Тема 6. Конкурентна політика, підприємництво, науково-технічна й інноваційна політика

Моделі антимонопольного регулювання (американська, європейська). Регулювання підприємницького сектору. Науково-технічна та інноваційна політика, державні стимули. Електронний уряд і цифрові інструменти регулювання.

Тема 7. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Принципи, суб'єкти й тенденції регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Торговельна політика. Адаптація регулювання в Україні до вимог Європейського Союзу.

4 Тематика і плани лекцій

№ з/п	Назва теми	План лекції	Обсяг у годинах
1	Теоретичні основи та моделі державного регулювання економіки	1. Сутність, мета, функції та форми державного регулювання. 2. Теоретичні підходи до ролі держави, провали ринку й держави. 3. Вертикаль і горизонталь державного регулювання. 4. Національні моделі регулювання. Ефективність регулювання.	22

2	Стратегія, планування та програмування економічного розвитку	1. Стратегії соціально-економічного розвитку. 2. Індикативне планування, макроекономічні й цільові програми. 3. Прогнозування як інструмент політики. Оцінювання результативності програм.	2
3	Фінансово-податковий механізм і соціальна політика держави	1. Фінансова політика, державний бюджет. 2. Державні доходи й витрати, податкове регулювання. 3. Моделі соціальної політики, регулювання оплати праці та доходів.	2
4	Кредитно-грошовий і валютний механізм регулювання	1. Монетарна політика, інструменти регулювання грошового ринку. 2. Інфляційне таргетування. 3. Валютне регулювання, режими обмінного курсу.	2
5	Структурна, інвестиційна та регіональна політика	1. Структура економіки як об'єкт регулювання. 2. Регулювання структурних зрушень та інвестицій, ДПП. 3. Регіональна політика, децентралізація.	2
6	Конкурентна політика, підприємництво, НТІ-політика	1. Моделі антимонопольного регулювання. 2. Регулювання підприємницького сектору. 3. Науково-технічна та інноваційна політика. Електронний уряд.	2
7	Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності	1. Принципи, суб'єкти й тенденції регулювання ЗЕД. 2. Торговельна політика. 3. Адаптація регулювання до вимог ЄС.	2
		Усього годин	**14**

5 Тематика семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми заняття	Обсяг у годинах
1	Порівняльний аналіз національних моделей державного регулювання (США, ЄС/Німеччина, Швеція, Японія, Китай, нові індустріальні країни). Провали ринку й держави.	3
2	Аналіз стратегічних документів та програм економічного розвитку України. Оцінювання ефективності політики, аналіз регуляторного впливу.	3
3	Фіскальна політика: аналіз державного бюджету й податкового навантаження, соціальні видатки та їх ефективність.	3
4	Монетарна й валютна політика: аналіз рішень Національного банку України, інфляційне таргетування.	3
5	Структурна, інвестиційна та регіональна політика: аналіз державних програм, державно-приватного партнерства, децентралізації.	3
6	Конкурентна та науково-технічна політика: аналіз кейсів антимонопольного регулювання, державних стимулів інновацій.	3
7	Регулювання зовнішньоекономічної діяльності й адаптація до вимог ЄС. Підготовка аналітичної записки з рекомендаціями щодо вдосконалення політики за темою дисертації.	4
	Усього годин	**22**

6 Самостійна робота здобувача

№ з/п	Назва теми СРС	Обсяг у годинах
1	Національні моделі державного регулювання: США, країни Західної Європи, Японія, Китай, нові індустріальні країни.	8
2	Стратегічні документи розвитку України. Індикативне планування. Оцінювання ефективності державних програм.	8
3	Фіскальна й соціальна політика: аналіз показників бюджету, податків і соціальних гарантій.	8
4	Кредитно-грошове регулювання й антиінфляційна політика.	8
5	Структурна, інвестиційна, регіональна політика. Державно-приватне партнерство.	8
6	Державне регулювання підприємництва, конкуренції та науково-технічного розвитку.	7
7	Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Адаптація до вимог ЄС.	7
	Усього годин	**54**

7 Індивідуальні навчально-дослідні завдання (ІНДЗ)

Виконання індивідуального навчально-дослідного завдання передбачає підготовку реферату.

Теми рефератів

1. Теорія суспільного вибору та політичні цикли: вплив на економічну політику.
2. Межі ефективності державного регулювання та інституційні обмеження.
3. Оцінювання ефективності державного регулювання: методи та показники.
4. Національні моделі змішаної економіки (США, Німеччина, Швеція, Японія, Китай): порівняльний аналіз.
5. Соціально-орієнтована ринкова економіка: сучасні трансформації.
6. Стратегічне планування та індикативне програмування розвитку: світовий досвід та Україна.
7. Програмно-цільове управління та оцінювання результативності державних програм.
8. Фіскальні правила та їх вплив на економічну політику.
9. Податкова політика й стимулювання економічного розвитку: оцінювання ефективності.
10. Соціальна політика держави та перерозподіл доходів: моделі й наслідки.
11. Монетарна політика: інфляційне таргетування та його ефективність.
12. Валютне регулювання та режими обмінного курсу в Україні.
13. Державна структурна та промислова політика: світовий досвід.
14. Державне регулювання інвестиційних процесів і державно-приватне партнерство.
15. Регіональна політика та децентралізація в Україні.
16. Антимонопольна політика: американська та європейська моделі.
17. Державна підтримка підприємництва та малого бізнесу: оцінювання ефективності.
18. Державне регулювання науково-технічної й інноваційної діяльності: інструменти та результативність.
19. Торговельна політика та регулювання ЗЕД: інструменти й оцінювання ефективності.
20. Електронний уряд і цифрові інструменти державного регулювання.

8 Перелік запитань для підготовки до підсумкового контролю (екзамен)

1 Сутність, мета, функції та форми державного регулювання економіки.
2. Теоретичні підходи до ролі держави в економіці.
3. Провали ринку: причини й прояви.
5. Провали держави: причини й прояви.
6. Межі ефективності державного регулювання та інституційні обмеження.
7. Вертикаль і горизонталь у системі державного регулювання.
8. Американська модель державного регулювання.
9. Європейська (німецька, шведська, французька) моделі.
10. Модель регулювання Японії та нових індустріальних країн.
11. Модель регулювання Китаю та країн БРІКС.
12. Показники й методи оцінювання ефективності державного регулювання.
12. Стратегії соціально-економічного розвитку держави.
13. Індикативне планування: принципи й інструменти.
14. Макроекономічні та цільові програми.
15. Прогнозування як інструмент економічної політики.
16. Оцінювання результативності державних програм. Аналіз регуляторного впливу.
17. Фінансова політика держави й механізм її реалізації.
18. Державний бюджет: структура, функції.
19. Державні доходи та їх макроекономічні завдання.
20. Податкове регулювання.
21. Політика державних витрат.
22. Моделі соціальної політики держави.
23. Регулювання оплати праці, доходів і споживання населення.
24. Інструменти кредитно-грошового регулювання.
25. Інструменти регулювання грошового ринку.
26. Інфляційне таргетування.
27. Валютне регулювання та режими обмінного курсу.
28. Структура економіки як об’єкт державного регулювання.
29. Державне регулювання структурних зрушень.
30. Державне регулювання інвестиційних процесів. Державно-приватне партнерство.
31. Регіональна політика та децентралізація.
32. Моделі антимонопольного регулювання.
33. Регулювання підприємницького сектору.
34. Науково-технічна й інноваційна політика держави.
35. Електронний уряд та цифрові інструменти регулювання.
36. Принципи, суб’єкти та методи регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
37. Торговельна політика держави.
38. Адаптація регулювання в Україні до вимог Європейського Союзу.
39. Взаємодія держави й бізнесу при реалізації соціальних програм.
40. Порівняльний аналіз егалітарного й неоліберального підходів до участі держави в економіці.

9 Рекомендовані джерела інформації

1. Шибаєва Н. В., Бабан Т. О. Державне регулювання економіки: Навчальний посібник. Х.: ДБТУ, 2022. 272 с. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/29574/1/NP_DerzhRE_2022.pdf.

2. Конкурентні стратегії безпеки розвитку України у глобальному середовищі : монографія / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України»; за заг. ред. А. І. Мокія. Львів, 2019. 872 с. URL: http://ird.gov.ua/irdp/p20190011.pdf.

3. Назаркевич І. Б. Державне регулювання структурних змін в економіці України: проблеми та перспективи : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 356 с. URL: https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/11/Monohrafiia_Nazarkevych.pdf.

4. Економіка і бізнес: підручник / за ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника, д.е.н., проф. О. І. Карінцевої. Суми: Університетська книга, 2021. 316 с. URL: https://fmab.khadi.kharkov.ua/fileadmin/F-FUB/%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%B8_%D1%96_%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%94%D0%BC%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%82%D0%B2%D0%B0/ek_predpriyatiy/posobiya_pdf/Ekonomika_i_biznes_2021.pdf.

5. Глобальна економіка: навчальний посібник / І. І. Вініченко, О. В. Гончаренко, С. В. Васильєв, К. М. Дідур. К. : ТОВ «ДКС центр», 2019. 234 с. URL: https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/1533/1/%D0%93%D0%BB%D0%BE%D0%B1%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%B0%20%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87.%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1..pdf.

6. Економіка підприємства : підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 700 с. URL: https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/files/2021-03/%21%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%95%D0%9F%20%D0%9F%D0%A2%D0%91.pdf.

10 Оцінювання результатів навчання

Схема розподілу балів:

Екзамен	50 балів (поточний контроль)	10 балів (контроль виконання індивідуальних завдань)	40 балів (підсумковий контроль)

Мінімальний пороговий рівень з кожного виду контролю:

Екзамен	30 балів (поточний контроль)	5 балів (контроль виконання індивідуальних завдань)	25 балів (підсумковий контроль)

Система оцінювання результатів навчання:

1) *Максимальна кількість балів, які здобувач може здобути протягом семестру – 100.*
2) *Допустимий пороговий рівень для отримання заліку – 60 балів.*
3) *Оцінювання роботи на семінарських (практичних), лабораторних заняттях, самостійної роботи здійснюється за шкалою від «0» до «5».*

Накопичування рейтингових балів з навчальної дисципліни:

Поточний контроль: *MAX = 70 балів* *MIN $_{\text{пороговий рівень}}$ = 45 балів*	*Доповіді на семінарських заняттях*
	Звіти з виконання практичних (лабораторних) робіт
	Усне опитування
	Письмові роботи з засвоєння тем курсу
	Виконання завдань самостійної роботи
Виконання індивідуальних завдань: *MAX = 30 балів* *MIN $_{\text{пороговий рівень}}$ = 15 балів*	*Реферат / РГР / контрольна робота / презентація і т. д.*
Разом:	*MAX = 100 балів* *MIN $_{\text{пороговий рівень}}$ = 60 бал*

Шкала оцінювання результатів навчання:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи)	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11 Політика курсу

Політика дотримання академічної доброчесності

Викладання навчальної дисципліни ґрунтується на засадах академічної доброчесності. Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, фабрикація, фальсифікація, списування.

За порушення академічної доброчесності здобувачі можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми.

Комунікаційна політика

Здобувачі повинні мати активовану пошту.

Обов'язком здобувача є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки та відвідування, перегляд інформації в Viber, Телеграм-каналах групи.

Усі письмові запитання здобувача стосовно навчальної дисципліни мають надсилатися на електронну пошту кафедри або електронну пошту викладача.

Політика щодо пропусків занять

Здобувачі мають відвідувати лекційні й практичні (семінарські) заняття. Відсутність здобувача на занятті може бути виправдана поважною причиною. Поважними причинами відсутності вважаються: хвороба, участь у заходах, що сприяють розвитку здобувачів і поліпшенню іміджу університету.

Політика щодо виконання навчальних завдань пізніше встановленого терміну

Здобувачі мають виконувати всі навчальні завдання у встановлені терміни. Здобувач, який не виконав ту чи іншу кількість навчальних завдань вчасно й хоче надолужити прогаяне, може звернутися по допомогу до викладача.

Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

Бонуси

Здобувачі, які регулярно відвідували лекції (мають не більше двох пропусків без поважних причин) та мають написаний конспект лекцій отримують додатково 2 бали до результатів оцінювання до підсумкової оцінки.